Lietas Nr. A420186724
AA43-0914-25/16
ECLI:LV:ADAT:2025:1218.A420186724.12.S

**Administratīvā apgabaltiesa**

**SPRIEDUMS**

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2025.gada 18.decembrī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnesis referents Valters Poķis, tiesneses Līga Hāzenfuse un Anita Šteinberga

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Nosaukums A/ pieteikumu par Lauku atbalsta dienesta 2024.gada 14.jūnija lēmuma Nr.10.9.3-15/24/2229-e atcelšanu, sakarā ar /Nosaukums A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 7.maija spriedumu.

## Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja 2020.gada 24.aprīlī Lauku atbalsta dienestā (turpmāk – dienests) iesniedza projekta iesniegumu Nr.20-07-AL05-A019.2103-000006 „Polikarbonāta siltumnīcu un citu metāla konstrukciju ražošana Lejasciema pagastā" (turpmāk – projekts). Projekta mērķis – polikarbonāta siltumnīcu, nojumju un citu dzelzs konstrukciju ražošana.

Ar dienesta 2020.gada 18.jūnija lēmumu Nr.07.20.009980 projekts apstiprināts, nosakot, ka projekta attiecināmās izmaksas ir 16 356,62 *euro*, no tā saņemamais publiskais finansējums 11 449,64 *euro*. Lēmuma 3.pielikums „Sasniedzamie mērķi un izpildes rādītāji" paredz, ka projekta īstenošanas rezultātā pieteicēja projekta īstenošanas nozarē palielinās neto apgrozījumu no attiecināmo izmaksu summas vismaz par 30 % jeb 41 304 *euro* apmērā un radīs divas pilna laika darba vietas – 3., 4. un 5.gadā pēc projekta īstenošanas.

Dienests izvērtēja pieteicējas darbības, īstenojot projektu, un konstatēja, ka saimnieciskā darbība nav veikta ne 2022., 2023.gadā un ne līdz 2024.gada 22.aprīlim, kā rezultātā 2024.gada 22.aprīlī pieņēma lēmumu Nr.07.6-11/24/86-e, nolemjot pārtraukt uzņemtās saistības par projektu un piemērot projektam finanšu korekciju 100 %, jo pieteicēja nesasniedza projektā paredzētos mērķus (turpmāk – sākotnējais lēmums).

Pieteicēja sākotnējo lēmumu apstrīdēja.

[2] Dienests ar 2024.gada 14.jūnija lēmumu Nr.10.9.3-15/24/2229-e (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) atstāja spēkā sākotnējo lēmumu, pievienojoties tā argumentācijai, papildus norādot, ka, neskatoties uz vairākkārtējiem lūgumiem pieteicējai meklēt alternatīvus risinājumus saimnieciskās darbības uzsākšanai vai, ja tas nav iespējams, meklēt citus ražošanas veidus, kur izmantot projektā iegādātās iekārtas, lai nodrošinātu ražošanu, t.i., pieļaujot iespēju mainīt projekta mērķi un sasniedzamos rādītājus, pieteicēja nav radusi alternatīvu risinājumu ražošanas nodrošināšanai. Līdz ar to saskaņā ar Ministru kabineta 2014.gada 30.septembra noteikumu Nr.598 „Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību lauku un zivsaimniecības attīstībai 2014.–2020.gada plānošanas periodā, kā arī pārejas laikā 2021. un 2022.gadā" (turpmāk – noteikumi Nr.598) 6.pielikuma 6.3.apakšpunktu ir piemērojama 100 % finanšu korekcija.

[3] Pieteicēja, nepiekrītot pārsūdzētajam lēmumam, iesniedza pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā. Pieteikumā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[3.1] Pieteicēja neapstrīd, ka nav veikusi saimniecisko darbību, kas būtu vērsta uz projekta mērķa sasniegšanu.

[3.2] Pieteicēja ir vairākkārt skaidrojusi dienestam, ka projekta izstrādes laikā plānotajā ražošanā tika paredzēts izmantot speciāla izmēra metāla konstrukcijas, kas tika ražotas Krievijā un Baltkrievijā. Taču, mainoties ģeopolitiskajai situācijai, pieteicējai tika liegta iespēja izmantot sākotnēji paredzētos piegādes kanālus.

[3.3] Pieteicējas rīcībā esošās iekārtas tehniski ir paredzētas metāla cauruļu apstrādei, kuru biezums nepārsniedz 1 mm. Šādas metāla konstrukcijas atbilst Krievijas metāla standartiem, to alternatīvi izstrādājumi Eiropas Savienības ietvaros nav atrodami. Ražotājiem ārpus Krievijas ekonomiskās zonas, lai uzsāktu projektā paredzēto metāla konstrukciju ražošanu, tāpat būtu nepieciešams saņemt izejvielas, kas ir pieejamas vienīgi Krievijā. Pieteicējai, aizstājot minētās metāla konstrukcijas pret cita veida konstrukcijām, kas būtu pieejamas Eiropas Savienībā, saražoto produkciju nebūtu iespējams realizēt, jo tās tehniskie rādītāji un izmaksas nebūtu konkurētspējīgas.

[3.4] Dienests virspusēji piemērojis noteikumu Nr.598 6.pielikuma 6.punktu un minētā pielikuma tabulas 6.3.apakšpunktu. Šajā tabulā kā viens no finanšu korekcijas apjomiem pie esošā pārkāpuma ir norādīts ne tikai finansējuma atprasīšana, bet arī iespējama uzraudzības perioda pagarināšana. Pieteicēja lūdza uzraudzības perioda pagarināšanu, taču dienests šādu variantu nav izskatījis.

[3.5] Pieteicēja savlaicīgi izpildīja noteikumu Nr.598 27.1.apakšpunkta prasības, proti, nekavējoties informēja dienestu par apstākļiem, kuru dēļ projektu nav iespējams īstenot. Savukārt dienests pretēji Administratīvā procesa likuma 62.pantā noteiktajam nav izvērtējis, vai ir pamats atzīt, ka pastāv kāds no izņēmumiem, kas netiek uzskatīti par projekta rādītāju nesasniegšanu, nosakot, ka finanšu korekcijas nepiemēro.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 7.maija spriedumu pieteikums noraidīts, pamatojoties uz turpmāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Lietā ir strīds par to, vai pieteicējai piemērotās finanšu korekcijas ir atbilstošas konstatētajam pārkāpumam.

[4.2] Gadījumā, ja atbalsta saņēmējs atbilstoši Ministru kabineta 2015.gada 31.oktobra noteikumu Nr.590 „Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība lauku attīstībai apakšpasākumā „Darbību īstenošana saskaņā ar sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju”” (turpmāk – noteikumi Nr.590) 14. un 19.punktam nav sasniedzis projektā paredzētos saimnieciskās darbības rādītājus un saskaņā ar noteikumu Nr.590 19.[1] punktu plānotie rādītāji nav pārskatīti, un nav pagarināts projekta uzraudzības periods plānoto rādītāju sasniegšanai, dienestam ir jāpieņem lēmums par piešķirtā atbalsta atmaksu proporcionāli nesasniegtajam apmēram saskaņā ar noteikumu Nr.598 6.pielikumu.

[4.3] Noteikumu Nr.598 6.pielikuma 6.3.apakšpunktā ir paredzētas šādas finanšu korekcijas: 1) 100 % jaunajiem uzņēmējiem, ja viena gada laikā pēc samaksas par projektu nav uzsākta saimnieciskā darbība; 2) proporcionāls sankcijas aprēķins un finansējuma atprasīšana atbilstoši nostrādātajam laikam un sasniegtajiem rādītājiem; 3) uzraudzības perioda pagarināšana.

[4.4] Noteikumu Nr.598 6.pielikuma 6.punktā noteikts, ka finanšu korekciju var nepiemērot, ja atbalsta pretendents spēj pierādīt, ka nepieciešamās izmaiņas projektā iepriekš nebija paredzamas un tās radušās no atbalsta pretendenta darbības neatkarīgu iemeslu dēļ. Bet noteikumu Nr.598 6.pielikuma 6.3.apakšpunktā ir skaidrots, ka finanšu korekcijas nepiemēro, ja mērķu nesasniegšanas pamatā ir sociāli ekonomisko vai vides faktoru ietekme, būtiskas pārmaiņas valsts ekonomikas vai vides apstākļos vai *force majeure* apstākļi, kas nopietni ietekmē attiecīgo mērķu īstenošanu.

[4.5] No aplūkotajām tiesību normām kopumā izriet, ka likumdevējs ir apsvēris iespēju, ka atbalsta saņēmējs, īstenojot projektā paredzētās aktivitātes, var saskarties ar tādiem neparedzamiem, no atbalsta saņēmēja gribas un rīcības neatkarīgiem apstākļiem, kas ir objektīvs šķērslis projekta mērķu, paredzēto saimniecisko rādītāju sasniegšanai noteiktajā uzraudzības periodā. Tādēļ noteikumos Nr.590 un noteikumos Nr.598 ir ietvertas tiesību normas, paredzot iespēju, ka projekta aktivitāšu īstenošanas procesā uzraudzības perioda laikā plānotie rādītāji var tikt pārskatīti, veicot attiecīgas izmaiņas projektā, kā arī var tikt pagarināts projekta uzraudzības periods.

Atbalsta saņēmējam, lai izvairītos no sankciju piemērošanas, ir iespēja lūgt dienestu pagarināt projekta uzraudzības periodu, iesniedzot dienestam šāda lūguma pamatojumu. Pretendentam ir jāspēj pierādīt, ka projekta mērķu, projekta saimniecisko rādītāju nesasniegšanas iemesls ir sociāli ekonomisko vai vides faktoru ietekme, būtiskas pārmaiņas valsts ekonomikas vai vides apstākļos vai *force majeure* apstākļi, kā arī jāsniedz pamatojums lūgtajam sasniedzamo rādītāju samazinājumam vai attiecīgi uzraudzības termiņa pagarinājumam noteikto rādītāju sasniegšanai.

[4.6] *Force majeure* apstākļi ir definēti Eiropas Parlamenta un Padomes 2013.gada 17.decembra Regulas (ES) Nr.1306/2013 (turpmāk – regula Nr.1306/2013) 2.panta 2.punktā. Proti, par „nepārvaramu varu" var tikt atzīta atbalsta saņēmēja nāve vai ilgstoša darbnespēja, nopietna dabas katastrofa, kas būtiski ietekmē saimniecību, lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanai paredzēto ēku nejauša nopostīšana saimniecībā, epizootija vai augu slimība, visas saimniecības vai lielas saimniecības daļas ekspropriācija, ja minēto ekspropriāciju nevarēja paredzēt pieteikuma iesniegšanās dienā.

Aprakstītie *force majeure* apstākļi nav izsmeļoši, tie ir vērtējami katrā konkrētā gadījumā.

[4.7] Pieteicējas projekta pamatmērķis ir uzsākt uzņēmējdarbību, plānots ražot metāla kvadrātcauruļu konstrukcijas siltumnīcas, bet, lai samazinātu sezonalitātes radītos riskus, papildus ražot nojumes un dažādas vieglas metāla konstrukcijas.

Pieteicēja projekta aktivitātes īstenošanā ir plānojusi kā izejmateriālus izmantot polikarbonātu, kvadrātcaurules 20 mm, metināšanas stieples, skrūves un citas detaļas. Bet nojumju un citu metāla konstrukciju ražošanai iepirkt nepieciešamos materiālus atkarībā no pasūtījuma. Izejmateriālus pieteicēja ir plānojusi iegādāties Krievijā un Baltkrievijā, kas ir šāda izejmateriāla ražotājvalstis. Pieteicēja plānojusi nodrošināt konkurētspējīgas cenas, iegādājoties izejmateriālus no Krievijas un Baltkrievijas (zemākas izejmateriālu cenas).

Aplūkotajā biznesa plāna kopsavilkumā netiek minēta ražošanā izmantojamo kvadrātcauruļu materiāla biezība, tiek minēts tikai izmērs 20x20 mm.

Biznesa plānā analizēti projekta riski, izejmateriāli ir atzīmēts kā viens no riskiem. Izejmateriālu cenu paaugstināšanās riska novēršanai pieteicēja ir plānojusi noslēgt ilgtermiņa nodomu līgumus, veikt cenu aptaujas izdevīgākās cenas apzināšanai, meklēt iespējas importēt izejmateriālus no Ukrainas, Baltkrievijas vai Krievijas.

Minētais liecina, ka pieteicēja faktiski ir apzinājusies, ka izejmateriālu iegāde varētu sadārdzināties, un ir apsvērusi šā riska faktoru un iespēju novērst šo risku projekta aktivitātes īstenošanai.

[4.8] Dienests sākotnēji pagarinājis projekta īstenošanas termiņu līdz 2020.gada 1.decembrim un atkārtoti līdz 2021.gada 17.jūnijam.

[4.9] Pieteicēja dienestu par problēmām projektā paredzētās saimnieciskās darbības veikšanā ir informējusi 2023.gada 8.maija vēstulē.

Taču tajā nav ietverts detalizētāks skaidrojums par projektā paredzētajai ražošanai nepieciešamajiem izejmateriāliem un to iegādes problēmām, nav izskaidrota cēloniska saistība starp sarakstē minētā biezuma kvadrātcauruļu piegādes atteikumiem un šķēršļiem veikt projektā iecerēto saimniecisko darbību.

Proti, no projekta iesnieguma un tam pievienotā pavaddokumenta „Tirgus izpētes un biznesa plāna kopsavilkums" konstatējams, ka pieteicēja projekta aktivitātes īstenošanā ir plānojusi kā izejmateriālus izmantot

polikarbonātu, kvadrātcaurules 20 mm, metināšanas stieples, skrūves un citas detaļas, bet nojumju un citu metāla konstrukciju ražošanai iepirkt nepieciešamos materiālus atkarībā no pasūtījuma. Projektā netiek minēts konkrēts ražošanā izmantojamo cauruļu biezums, turklāt projektā ir paredzēta arī citu metāla konstrukciju ražošana, kur paredzēts izmantot cita veida izejmateriālus, kas atkarīgi no katra konkrētā pasūtījumā.

Pieteicēja nav sniegusi skaidrojumu, kādēļ projektā paredzētā siltumnīcu ražošana nav iespējama, izmantojot cita veida izejmateriālus, citas biezības, cita izmēra un biezuma kvadrātveida caurules vai cita veida metāla izstrādājumus, piemēram, metāla profilus. Proti, pieteicēja nav sniegusi skaidrojumu par projektā paredzētās ražošanas alternatīvu risinājumu iespējamību, kā arī par projektā iecerēto izejmateriālu citām iegādes iespējām. Tāpat pieteicēja nav arī paskaidrojusi par šķēršļiem projektā paredzēto citu metāla konstrukciju ražošanai.

Pieteicēja minētajā vēstulē nav norādījusi, tieši kāds projekta uzraudzības termiņa pagarinājums pieteicējai ir nepieciešams, lai varētu sasniegt projektā paredzēto mērķi, paredzētos projekta rādītājus vismaz minimālajā apmērā. Pieteicēja nav norādījusi par tās iecerēto rīcību, iecerētajiem izejmateriālu iegādes problēmas risinājumiem, pagarinot projekta uzraudzības darbības termiņu.

Ņemot vērā minēto, tiesa atzīst, ka pieteicējas 2023.gada 8.maija vēstule nav atzīstama par pamatotu lūgumu projekta uzraudzības termiņa pagarinājumam noteikumu Nr.590 19.[1] punkta izpratnē.

[4.10] Turklāt jau pirms tam, kad pieteicēja ar 2023.gada 8.maija vēstuli pirmo reizi informēja dienestu par neparedzētajiem apstākļiem, bija iestājušies noteikumu Nr.598 6.pielikuma 6.3.apakšpunktā noteiktās neatbilstības apstākļi – viena gada laikā pēc samaksas par projektu jaunais uzņēmējs nav uzsācis saimniecisko darbību. Pastāvot šādiem apstākļiem, dienestam bija jāizdod obligātais administratīvais akts, piemērojot minētajā tiesību normā paredzētās tiesiskās sekas – finanšu korekciju 100 % apmērā.

[4.11] Pieteicēja ar 2024.gada 11.janvāra vēstuli vērsusies dienestā un lūgusi dienestu sniegt rakstisku konsultāciju, kā rīkoties pieteicējas situācijā.

Dienests 2024.gada 19.janvāra vēstulē lūdzis pieteicēju sniegt informāciju par projektā paredzēto ražošanu, proti, par pārējo projektā paredzēto produkcijas veidu ražošanu, par nojumju ražošanu un iespēju ražošanā izmantot cita veida metālu; par plānoto ražošanas uzsākšanu, ja politiskā situācija nemainās; par alternatīviem risinājumiem citas produkcijas ražošanai. Vēstulē norādīts par nepieciešamību meklēt citu risinājumu, ja plānotā izejmateriālu iegāde no Krievijas vai Baltkrievijas nav iespējama.

Atbildot uz šo informācijas pieprasījumu, pieteicēja 2024.gada 11.marta vēstulē atkārtoti informējusi dienestu par problēmām izejmateriālu iegādē. Atbildot uz dienesta jautājumu par pieteicējas redzējumu par tālāko darbību, pieteicēja lūgusi dienestu sniegt rakstisku risinājumu par redzējumu mainīt projekta mērķi un sasniedzamos rādītājus, nesniedzot atbildes uz dienesta 2024.gada 19.janvāra vēstulē uzdotajiem jautājumiem.

No minētās sarakstes secināms, ka pieteicēja nav sniegusi pamatojumu projektā paredzētās ražošanas neuzsākšanai, tostarp nav sniegusi izvērtējumu alternatīvu izejmateriālu izmantošanas iespējai, kā arī nav sniegusi informāciju par projektā paredzēto ražošanas plānoto uzsākšanas laiku.

Tādējādi, iztrūkstot pamatojumam uzraudzības termiņa pagarinājumam, dienestam nebija pamata piemērot izņēmumu finanšu korekcijai.

[4.12] Tiesa atzīst, ka saistībā ar Krievijas uzsākto karu un Eiropas Savienības noteiktajām sankcijām ir notikušas ievērojamas izmaiņas metālu tirgū, tomēr jāņem vērā, ka izskatāmajā gadījumā pieteicējas projektā paredzētās saimnieciskās darbības veikšanai izejmateriālu iegāde nav piesaistīta konkrētai izejmateriālu izcelsmes valstij vai konkrētam darījumu partnerim. Lietā nav iesniegti pierādījumi par konkrētiem pieteicējas noslēgtiem līgumiem par izejmateriālu iegādi, kuri Eiropas Savienības piemēroto sankciju dēļ nebūtu izpildāmi un kas līdz ar to varētu būt šķērslis projektā iecerētās saimnieciskās darbības īstenošanai. Pieteicējai bija iespēja meklēt citus risinājumus atbilstoši konkrētajai tirgus situācijai, izejmateriālu piedāvājumam tirgū, taču pieteicēja šādus risinājumus nav meklējusi (par tiem nav informējusi ne dienestu, ne tiesu), savu bezdarbību pamatojot ar vispārīgu

atrunu par preču sadārdzinājumu, izmantojot cita veida izejmateriālus, un līdz ar to arī nespēju konkurēt esošajā tirgū.

Tāpat nav atzīstams par pamatotu pieteicējas arguments par projekta īstenošanas rezultātā iegādāto pamatlīdzekļu nepiemērotību citu izejmateriālu apstrādei. Jau sākotnēji pieteicēja bija iecerējusi ar projekta īstenošanas rezultātā iegādātajiem pamatlīdzekļiem ražot ne tikai siltumnīcas, bet arī cita veida konstrukcijas no izejmateriāliem, kādi būtu nepieciešamo konkrētā pasūtījuma izpildei.

Projekta ietvaros iegādātie pamatlīdzekļi ir universālas iekārtas. Pieteicēja nav pamatojusi, kādēļ projekta ietvaros iegādātās metālapstrādes iekārtas nebūtu izmantojamas par dažiem milimetriem biezāka metāla izstrādājumu apstrādei.

[4.13] Apkopojot minēto un izvērtējot pārsūdzēto lēmumu, tiesa secina, ka pārsūdzētais lēmums ir atzīstams par tiesisku un pamatotu, bet pieteicējas pieteikums ir noraidāms.

[5] Nepiekrītot Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 7.maija spriedumam, pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību, kurā norādīts turpmāk minētais.

[5.1] Pirmās instances tiesa kļūdaini pievērsās *force majeure* apstākļu definīcijas skaidrojumam regulā Nr.1306/2013, kas nav attiecināma uz konkrēto lietu, jo pieteicējas plānotā darbība nav saistīta ar lauksaimniecību. Tomēr spriedumā pamatoti norādīts, ka normatīvos uzskaitītie *force majeure* apstākļi nav izsmeļoši un ar tiem jāsaprot tādi neparedzami apstākļi, kas nav atkarīgi no atbalsta saņēmēja gribas vai rīcības un kuru rezultātā attiecīgās saimnieciskās darbības veikšana ir kļuvusi neiespējama vai nesamērīga.

[5.2] Biezāku par 1 mm kvadrātcauruļu izmantošana padarīs plānoto saimniecisko darbību par nesamērīgu un pilnīgi nelietderīgu no finansiālā viedokļa, pārdošana kļūs neiespējama. Projektā plānotā izmēra kvadrātcaurules tiek ražotas un ir iespējams iegādāties vienīgi Krievijā un Baltkrievijā, bet spriedumā tas nepamatoti netiek atzīts par *force majeure* apstākli.

[5.3] Tiesa atzina, ka vēstulēs no iespējamiem izejmateriālu piegādātājiem nav norādīta visa nepieciešamā informācija, taču šādā situācijā tiesai bija pienākums informēt pieteicēju par informācijas nepietiekamību. Tāpat tiesa lietas izskatīšanas laikā nekad nav pievērsusies jautājumam par to, kāds pieteicējas ieskatā būtu pamatots projekta uzraudzības termiņa pagarinājuma periods. Tādējādi tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 107.panta ceturtajā daļā ietverto objektīvās izmeklēšanas principu.

[5.4] Tiesai bija pamats piemērot Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma 13.$^{5}$ panta otrās daļas normu, un, konstatējot sankciju ietekmi, atbrīvot pieteicēju no juridiskās atbildības, kāda noteikta par projekta neizpildi.

[6] Dienests uzskata apelācijas sūdzību par nepamatotu un lūdz to noraidīt, pamatojoties uz turpmāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Lai gan tiesa lietas ietvaros ir kļūdaini atsaukusies uz regulas Nr.1306/2013 regulējumu, tomēr minētā neprecizitāte nemaina spriedumā konstatētos faktus un uz to pamata izdarītos secinājumus. Tiesa pamatoti lietas ietvaros nekonstatēja *force majeure* apstākļu esamību, kas ļautu pieteicējai atkāpties no projektā uzņemto saistību izpildes.

[6.2] Ir vispārzināms, ka Krievija un Baltkrievija nav vienīgās metāla ražotāja valstis. Tas, ka pieteicēja lietā ir iesniegusi atsevišķu Latvijā bāzētu metāla pārdevēju norādi, ka tie nevar piegādāt pieteicējas pieprasīto izejmateriālu, nepierāda, ka šādi vai līdzīgi izejmateriāli citur nav pieejami.

[6.3] Dienests darīja visu, lai dotu iespēju pieteicējai pārplānot projektā ietverto ražošanu, deva iespēju pārskatīt projekta ietvaros uzņemto ekonomisko rādītāju apjomus un citus svarīgus aspektus, kas saistīti ar projekta realizāciju, taču pieteicēja atteicās un nevēlējās neko mainīt. Ja pieteicēja būtu gribējusi to darīt, ražošana būtu uzsākama, tikai bija jāveic gan papildu tirgus izpēte, gan, iespējams, jāparedz citu izstrādājumu un preču ražošana.

**Motīvu daļa**

[7] Lietā ir strīds par to, vai konkrētajos apstākļos dienests pamatoti nolēma piemērot pieteicējas projektam finanšu korekciju 100 % apmērā.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šī likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai un atkārtoti to nenorāda.

Savukārt apelācijas sūdzība ir nepamatota turpmāk minēto apsvērumu dēļ.

[8] Atbalsta saņēmējam ir pienākums īstenot dienesta apstiprināto projektu, sasniedzot tajā nospraustos mērķus un paaugstinot saimniecības ražošanas produktivitāti un efektivitāti. Ja atbalsta saņēmējs uzņemtās saistības nepilda, dienests ir tiesīgs piešķirto atbalstu atprasīt. Lietā nav strīda, ka pieteicēja nav uzsākusi saimniecisko darbību un nav sasniegusi projektā paredzētos mērķus.

Pieteicēja norāda, ka nav pamata piemērot finanšu korekciju 100 % apmērā, jo iestājušies *force majeure* apstākļi.

Noteikumu Nr.598 6.pielikuma 6.3.apakšpunktā ir paredzēts, ka finanšu korekcijas nepiemēro, ja projektā plānoto rezultatīvo rādītāju un mērķu nesasniegšanas pamatā ir sociāli ekonomisko vai vides faktoru ietekme, būtiskas pārmaiņas valsts ekonomikas vai vides apstākļos vai *force majeure* apstākļi, kas nopietni ietekmē attiecīgo mērķu īstenošanu.

Ņemot vērā minēto, ir izšķirams, vai ir iestājušies nepārvaramas varas apstākļi noteikumu Nr.598 6.pielikuma 6.3.apakšpunkta kontekstā.

[9] Jēdziens „nepārvarama vara” (*force majeure*) nav definēts nevienā Latvijas normatīvajā aktā. Tomēr gan tiesību doktrīnā, gan tiesu praksē ir nostiprinājusies šā jēdziena izpratne. Senāts atzinis, ka, lai apstākļus atzītu par nepārvaramu varu, ir jākonstatē gan tas, ka paši apstākļi bija neparedzami un bija ārpus ieinteresētās personas kontroles, gan arī tas, ka šī persona, neraugoties uz visu pienācīgi ievēroto rūpību, nevarēja novērst radušos apstākļu izraisītās sekas (*Senāta 2019.gada 10.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-38/2019 9.punkts un 2024.gada 29.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-7/2024 10.punkts*).

Piemērotās sankcijas Krievijai un Baltkrievijai neliedz pieteicējai iespējas iegādāties izejmateriālus no citiem piegādātājiem, nepieciešamības gadījumā āri pārorientēt savu biznesa plānu uz atšķirīgiem risinājumiem.

Nepieciešamība mainīt izejvielu piegādātāju vai atsevišķu izejmateriālu cenu pieaugums ir uzņēmējdarbības risks, ar kuru uzņēmējam ir jārēķinās, uzsākot noteikta projekta realizāciju. Šādi apstākļi nav nepārvarama vara pat tad, ja tie rada grūtības projekta realizācijā. Uzņēmējam joprojām ir plašas iespējas ar aktīvu darbību pārorientēties un vismaz daļēji sasniegt plānotos rezultātus.

Par šāda veida uzņēmējdarbības riskiem pilnu atbildību nes pieteicēja, kura, piesakoties konkrētajā atbalsta pasākumā, sagatavoja projekta iesniegumu, izstrādāja biznesa plānu un apņēmās to realizēt noteiktos termiņos. Līdz ar to arī atbildība par pieteicējas izstrādāto piedāvājuma ekonomisko segumu un realizācijas iespējām, tostarp, uzņēmējdarbības risku izvērtējumu, ir pieteicējas atbildība.

[10] Apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējas paskaidrojumi par to, kādēļ nevar pārorientēties uz citu ražotāju preču iegādi, nav pamatoti.

Pieteikumā pieteicēja norāda, ka iegādātās iekārtas ir paredzētas tikai 1 mm biezu cauruļu apstrādei. Tādēļ pieteicēja nevar izmantot cita biezuma caurules.

Jānorāda, ka šāds apgalvojums nav pamatots ar norādēm uz konkrētiem pierādījumiem. Pieteicēja nav norādījusi uz iekārtu tehniskajiem datiem, kas apstiprinātu šāda apgalvojuma pamatotību. Apgabaltiesa arī konstatē, ka projekta ietvaros iegādātās iekārtas ir tādas, kuru izmantošana nav saistāma tikai ar viena izmēra cauruļu biezuma apstrādi. Piemēram, pieteicēja projekta ietvaros iegādājās automašīnas piekabi, urbjmašīnu, leņķzāģi, slīpmašīnu un dažādu citu instrumentu komplektus, kuru izmantošana ir pat ļoti universāla. No publiski pieejamās informācijas par cauruļu lokāmo iekārta *Stiler RBM* arī nav secināms, ka tā būtu paredzēta tikai 1 mm biezu cauruļu locīšanai.

Apgabaltiesa arī pievienojas pirmās instances tiesas norādei, ka pieteicējas projektā netiek minēts konkrēts ražošanā izmantojamo cauruļu biezums, turklāt projektā ir paredzēta arī dažādu metāla konstrukciju ražošana, kur paredzēts izmantot dažāda veida izejmateriālus, kas atkarīgi no katra konkrētā pasūtījumā. Līdz ar to ir loģiski, ka pieteicējai pēc būtības, jau iegādājoties iekārtas, bija jāparedz, ka tās var būt nepieciešamas dažāda veida metālu apstrādei.

[11] Apelācijas sūdzībā pieteicēja norāda, ka siltumnīcu ražošana ar kvadrātcaurulēm (20x20 mm), kuru biezums pārsniegs 1 mm, nav ekonomiski izdevīga (savā ziņā šī nostāja ir pretrunā ar iepriekš pieteicējas pausto, ka iekārtas nav paredzētas cita biezuma cauruļu apstrādei). Līdz ar to pieteicēja pēc būtības norāda, ka nevis iekārtas nav paredzētas cita biezuma cauruļu izmantošanai siltumnīcu ražošanā, bet citu izejmateriālu izmantošana nav ekonomiski izdevīga. Tādēļ pieteicēja secināja, ka nav jēdzīgi uzsākt siltumnīcu ražošanu.

Šāds pieteicējas secinājums balstās uz apgalvojumu, ka Latvijā nav iespējams iegādāties 1 mm biezas kvadrātcaurules (20x20 mm), kas liedz realizēt projektu.

Apgabaltiesa nepiešķir ticamību pieteicējas apgalvojumiem, ka pēc Krievijas preču ievešanas aizlieguma Latvijā nav iespējams iegādāties ražošanai nepieciešamās kvadrātcaurules 20x20 mm ar biezumu 1 mm.

Pārbaudot internetā pieejamo informāciju, apgabaltiesa konstatē, ka metālu ražojumu tirgū Latvijā ir pieejamas dzelzs caurules ar pieteicējas norādītajiem parametriem. Piemēram, tirdzniecības centra „Kurši”interneta vietnē var atrast šāda veida piedāvājumu (*https://www.kursi.lv/lv/kvadratveida-metala-profils-1x20x20-mm-cinkots-cena-par-metru*). Līdzīgi arī cita veikala interneta vietnē *http://metalupasaule.lv/images/kvadratcaurules.pdf* ir norādīts, ka tiek pārdotas 20x20 mm caurules ar 1 mm biezību. Turklāt, pat ja atsevišķu tirgotāju interneta lapās iekļautajos piedāvājumos nav tieši norādīta šāda veida prece, pietiekami daudzos gadījumos tiek pieminēts, ka uzrādītais preču klāsta uzskaitījums nav pilnīgs un ir iespējams pasūtīt preces arī ar citiem parametriem. Līdz ar to apgabaltiesa secina, ka pat salīdzinoši vienkāršota pieteicējas argumenta pārbaude noved pie secinājuma, ka apgalvojums, ka caurules ar 1 mm biezumu Latvijā nevar iegādāties, neapstiprinās.

Apgabaltiesa arī norāda, ka pieteicējai bija jāaplūko šādu preču pieejamība ne tikai Latvijas tirgū, bet daudz plašāk (vismaz Eiropas tirgū).

Nenoliedzami, ka 1 mm biezuma metāla caurules nav plaši izplatītas, tomēr 1,5 mm biezas caurules jau ir pietiekami izplatītas arī Eiropā (piemēram, Somijā). Tāpat mūsdienās ir iespējams nodrošināt preču piegādi arī no citām valstīm. Arī šādā aspektā pat vienkāršotā interneta resursu pārbaudē apgabaltiesa konstatēja ražotājus, kas piedāvā šāda izmēra caurules (piemēram, *https://www.womicsteelcs.com/product/square-rectangular-tubes/?utm_source=chatgpt.com*).

Apgabaltiesa vienlaicīgi norāda, ka vispirms jau pašai pieteicējai bija rūpīgi jāizpēta visas iespējas, kas varētu tikt izmantotas. Iepriekš minētos piemērus apgabaltiesa piemin tikai kā papildus argumentu tam, ka pieteicējas apgalvojumi ir vērtējami kritiski.

[12] Noteikumu Nr.598 28.punktā ir noteikts, ka atbalsta saņēmējs var lūgt projekta īstenošanas termiņa pagarinājumu, ja projektu nav iespējams īstenot noteiktajā termiņā no atbalsta saņēmēja neatkarīgu iemeslu dēļ, kurus nevarēja paredzēt. Dienests bez sankcijām var pagarināt projekta īstenošanas termiņu (..).

Pieteicēja apelācijas sūdzībā iebilst, ka tiesa lietas izskatīšanas laikā nepievērsās jautājumam par to, kāds pieteicējas ieskatā būtu pamatots projekta izpildes veids un uzraudzības termiņa pagarinājuma periods, tādējādi

tiesa esot pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 107.panta ceturtajā daļā ietverto objektīvās izmeklēšanas principu.

Saistībā ar šo argumentu ir jāņem vērā, ka 2023.gada 20.jūlijā Gulbenes novada pašvaldības projektu vērtēšanas komisija nolēma pagarināt projekta realizācijas termiņu līdz 2024.gada 1.martam. Savukārt dienests 2024.gada 19.janvāra vēstulē uzaicināja pieteicēju sniegt skaidrojumu, kad pieteicēja plāno uzsākt ražošanu. Pieteicēja 2024. gada 8.marta vēstulē dienestam tikai vispārīgi norāda, ka tā strādā pie *iespējamām alternatīvām ražošanas procesa uzsākšanai*.

Šādi nekonkrēti izteikumi vairākus gadus pēc projekta realizācijas uzsākšanas noteiktā termiņa notecējuma ir jāvērtē kā atteikšanās realizēt projektu. Termiņa pagarināšana šādos apstākļos ir jāvērtē kā laika novilcināšana, lai attālinātu negatīvo seku iestāšanos.

Vienlaicīgi apgabaltiesa arī secina, ka tas, ka pieteicēja nespēja atrast nekādu risinājumu tik ilgā laika periodā, norāda arī uz to, ka pieteicējas projekts jau sākotnēji nebija rūpīgi pārdomāts (balstījās uz pārāk optimistisku novērtējumu). Taču par šādām kļūdām atbildību ir jāuzņemas pašai pieteicējai.

[13] Nav pamatots arī apelācijas sūdzības arguments, ka tiesai bija pamats vērtēt Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma 13.$^{5}$ panta otrās daļas piemērošanu izskatāmajā gadījumā.

Pieteicējai neviens neizvirza prasības slēgt darījumus ar Krievijas uzņēmumiem un pārkāpt šī likuma prasības.

[14] Apkopjot iepriekš minēto, apgabaltiesa norāda, ka nav pamatots pieteicējas arguments, ka preču iegādes aizliegums no Krievijas uzņēmumiem ir jāatzīst par *force majeure* apstākļiem. Šie apstākļi neliedz pieteicējai pārorientēties uz citu ražotāju un izmainīt sākotnējās ieceres risinājumus. Pieteicēja nav pienācīgi ieguldījusi pūles, lai novērstu pieteicējas norādīto apstākļu ietekmi uz saistību izpildi.

Būtiski ir arī tas, ka pieteicēja pat nav uzsākusi projekta realizāciju vairāku gadu garumā. Turklāt vismaz 2021.gadā pat nepastāvēja apstākļi, kuri pieteicējas ieskatā radīja šķēršļus ražošanas uzsākšanai. Taču arī šajā gadā netika pat uzsākta saimnieciskā darbība. Tas jau netieši norāda, ka pieteicēja pat periodā, kurā nepastāvēja nekādi šķēršļi uzņēmējdarbības uzsākšanai, vilcinājās ar darbībām, kas būtu vērstas uz projekta mērķa sasniegšanu. Kopsakarībā ar pieteicējas nepamatotām atrunām par to, ka nav iespējams neviens risinājums, lai uzsāktu saimniecisko darbību, tas rada šaubas par pieteicējas sākotnējo nodomu patiesumu.

Jānorāda, ka ar *force majeure* apstākļiem parasti tiek saprasti apstākļi, kas neatgriezeniski liedz personai izpildīt uzņemtās saistības (piemēram, personas nāve, ražošanas iekārtu pilnīga bojāeja un citi tam līdzīgi). Konkrētajā gadījumā pieteicējas iegādātās iekārtas nav cietušas un var tikt pilnvērtīgi izmantotas arī šobrīd. Turklāt dienests pat 2024.gada janvārī neuzstāja uz to, lai projekts tiek realizēts precīzi saskaņā ar projekta iesniegumu. Savukārt tas, ka pieteicēja pat 2024.gadā nespēja norādīt konkrētu datumu ražošanas uzsākšanai, pārliecinoši ļauj secināt, ka pieteicēja nemaz nav paredzējusi uzsākt projekta realizāciju.

Jānorāda, ka pieteicējas skatījums uz to, kādā veidā ir jāvērtē *force majeure* apstākļi un to ietekme uz lietas iznākumi, ir kļūdains arī no tā viedokļa, ka mērķis personas atbrīvošanai no līgumiskās pienākumu izpildes saskaņā ar *force majeure* apstākļiem ir gadījumos, kad tas ir nepieciešams, lai panāktu zināmu līdzsvaru (taisnīgumu), ņemot vērā tādu apstākļu esību, kas faktiski liedz personai izpildīt saistības. Šie gadījumi prasa rūpīgu darījumā iesaistīto personu interešu līdzsvarošanu.

Konkrētajā gadījumā ir jāņem vērā, ka pieteicējai nebija nozīmīgu šķēršļu pārdot nopirktās iekārtas jau 2022.gadā un atmaksāt nepamatoti saņemto finansējumu, jo finansējums tika piešķirts tieši par iekārtu iegādi. Šo darbību izpildi netraucē nedz noteiktās sankcijas, nedz arī tas, ka pieteicēja nav realizējusi projektu. Ja pieteicēja uzskata, ka tai par velti pienākas iegādātās iekārtas, kuras tā vēlas turpmāk izmantot savām vajadzībām, tad nākas atzīt, ka pieteicēja uzskata, ka tai ir tiesības prettiesiski iedzīvoties uz sabiedrības kopuma rēķina. Apgabaltiesas vērtējumā šāda pieeja nav atzīstams par godprātīgu. Līdz ar to pieteicējas pieteikums ir noraidāms.

**Rezolutīvā daļa**

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

**nosprieda**

noraidīt /Nosaukums A/ pieteikumu par Lauku atbalsta dienesta 2024.gada 14.jūnija lēmuma Nr.10.9.3-15/24/2229-e atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnesis Tiesnese Tiesnese

V.Poķis L.Hāzenfuse A.Šteinberga